

Σχολικό έτος 2012-2013

Α' τετράμηνο Α' Λυκείου

Ερευνητική Εργασία: «Τα παραμύθια άλλοτε και σήμερα»

Υπεύθυνη Καθηγήτρια: Γεωργούση Χριστιάνα

Μαθητές: Ζαχάρη Σοφία, Σακκά Κλειώ, Γεροδήμος Δημήτριος,
Κλάγκος Θεόδωρος, Ντούλα Χριστίνα, Τσακανίκας Ευάγγελος,
Γιαννούχου Βάγια, Ζαχάρη Παναγιώτα, Λιόλιου Σοφία,
Γιαννούχος Φώτιος.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ:

- Σελ. 3-5, Ορισμός παραμυθιού
- Σελ. 5-7, Ρίζες παραμυθιού
- Σελ. 7-8, Εκδοχές ανά χώρα
- Σελ. 8-9, Από την προφορική στην έντεχνη λογοτεχνία
- Σελ. 9-15, Χαρακτηριστικά παραμυθιού
- Σελ. 15-16, Είδη παραμυθιού
- Σελ. 16-18, Εννοιολογικά στοιχεία
- Σελ. 18, Οι ιδιότητες των παραμυθιών
- Σελ. 18-20, Η παιδαγωγική αξία
- Σελ. 20-22, Η ψυχολογική αξία
- Σελ. 23, Βιβλιογραφία

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ:

- Παραμύθια που δημιουργήσαμε:
- Σελ.24-26: Ο Πίτερ Παν και ο Μολυβένιος Στρατιώτης
- Σελ. 27: Η αχτύπητη ομάδα

Μια φορά κι έναν καιρό...

Τα βιβλία είχαν πάντα ξεχωριστή θέση στην ζωή μου. Από τότε που θυμάμαι τον εαυτό μου, έβρισκα τεράστια ευχαρίστηση στην ανάγνωση ιστοριών και παραμυθιών που καθώς μεγάλωνα αντικαταστάθηκαν από μυθιστορήματα.

Πέρα από την ευχαρίστηση, η ώρα που περνάω διαβάζοντας είναι πάντα ιδιαίτερα ευχάριστη και μοναδική αλλά και εξαιρετικά πολύτιμη όσον αφορά τα πράγματα που μπορεί να μάθει κανείς με την ανάγνωση των παραμυθιών...

Από ηθικές αξίες μέχρι καλές συνήθειες. Η ώρα της ανάγνωσης είναι η δική μας ώρα και όταν διαβάζουμε μαζί με κάποιον άλλον μας δίνεται η ευκαιρία να μοιραζόμαστε συναισθήματα, σκέψεις, και να κάνουμε εποικοδομητικές συζητήσεις πάνω στο περιεχόμενο του παραμυθιού. Απομένει τώρα να μάθουμε τι είναι παραμύθι, τα είδη του, και τι μας προσφέρει η ανάγνωσή του... Σας υποσχόμαστε ένα ταξίδι γνώσης στον κόσμο των παραμυθιών...

Ο ΟΡΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΠΑΡΑΜΥΘΙΟΥ

Το παραμύθι είναι μια φανταστική λαϊκή διήγηση, ευχάριστη και ελκυστική. Δεν αναφέρεται ποτέ σε συγκεκριμένο τόπο και χρόνο, αλλά μεταφέρει αόριστα τον ακροατή στο παρελθόν με την τυπική εισαγωγή: «Μια φορά κι έναν καιρό...». Τα παραμύθια αναφέρονται σ' έναν κόσμο εξωπραγματικό και το περιεχόμενό τους είναι φανταστικό. Τ' άψυχα ζωντανεύουν, πολλά ζώα παίρνουν ανθρώπινη μορφή και άλλα έχουν μαγικές ιδιότητες. Δεν πρέπει όμως να μπερδεύουμε τα παραμύθια με τους μύθους. Οι μύθοι έχουν σκοπό να διδάξουν τον ακροατή, ενώ τα παραμύθια είναι καθαρά ψυχαγωγικά.. Υπό την ακριβή έννοιά του το παραμύθι είναι μια σύντομη ή λαϊκή ιστορία που ενσωματώνει το *έθος*, το οποίο μπορεί να εκφραστεί ρητά στο τέλος του ως αξιωματική αρχή. Ο ορισμός του παραμυθιού έχει παρεξηγηθεί από πολλούς ανά τα χρόνια. Εάν μελετήσουμε ετυμολογικά τη λέξη, αποκτούμε απευθείας ενδιαφέροντα ευρήματα: παρά (κοντά) + μύθος. Η διαφορά του από το μύθο είναι ότι δεν αποσκοπεί μονοδιάστατα σε μια συγκεκριμένη ηθική διδασκαλία, αλλά αφήνει χώρο στο κοινό του να διαμορφώσει τη δική του προσωπική κρίση και στάση ζωής - αφήνει τη φαντασία ελεύθερη να πλάσει την εικόνα, παρέχοντας μια ελευθερία δίχως όρια. Επίσης, δεν αποτελεί παράδοση, καθώς η τελευταία αναφέρεται σε συγκεκριμένα γεγονότα, πρόσωπα, ή τόπους, που ο λαός πιστεύει ως αληθινά. Πολύ συχνά γίνεται ανατρεπτική αλληγορία ενάντια στον φεουδαρχισμό ή την εκάστοτε άρχουσα τάξη, ή μια σύγκρουση του ανθρώπινου με το αόρατο βασίλειο. Προσωποποιεί και εξατομικεύει διαφορετικά στοιχεία πέρα από τη λογική του χώρου και του

χρόνου και επεκτείνεται αδιάκριτα από τον οργανικό στον ανόργανο κόσμο από τον άνθρωπο και τα ζώα στα δέντρα, τα λουλούδια, τις πέτρες, τα ρεύματα και τους ανέμους.

Γνωστοί παραμυθάδες παλαιότεροι και νεότεροι μας εκφράζουν την άποψη τους, σύμφωνα με τον τρόπο που ο καθένας το αισθάνεται:

«Το παραμύθι προφορικής παράδοσης είναι κάτι πολύ παράξενο. Μοιάζει ταπεινό κι ανώδυνο, αδέξιο, αφελές, άτεχνο, όμως είναι έργο τέχνης και μάλιστα στην πιο πολύτιμη μορφή της, γιατί δημιουργός του δεν είναι ένας μόνον άνθρωπος, αλλά ολόκληρη η ανθρωπότητα. Έχει όλα τα χαρακτηριστικά του μεγάλου έργου τέχνης: καταπλήσσει το χρόνο και περιέχει το ΟΛΟ. Τίποτα δεν έχει καταπλήξει το χρόνο περισσότερο από ένα παραμύθι, αφού γεννήθηκε προ γραφής, σε καιρούς απόλυτης προφορικότητας κι έφτασε ως εμάς με το πιο ευάλωτο μέσο που υπάρχει -την ανθρώπινη φωνή. Και περιέχει το όλο -την αλήθεια- μιαν αλήθεια οικουμενική και διαχρονική που δεν έχει να κάνει με τη χειροπιαστή πραγματικότητα, αλλά με την ίδια την ανθρώπινη ψυχή.»

Λιλή Λαμπρέλη

«Το παραμύθι είναι μία ιστορία που είναι πάντα ένα ταξίδι. Οι ήρωες ταξιδεύουν, δρόμο παίρνουν και δρόμο αφήνουν. Το παραμύθι ξεκινάει όταν ο ήρωας βγαίνει από το σπίτι του, νιώθει την πόρτα να κλείνει πίσω του, και βλέπει ένα μονοπάτι να ξετυλίγεται μπροστά στα πόδια του. Το παραμύθι δεν υπάρχει μέχρι να το αφηγηθείς, και τότε γίνεται το ταξίδι που κάνουν μαζί ο ακροατής με το αφηγητή. Το παραμύθι είναι μία πράξη αγάπης, που όπως όλα που έχουν να κάνουν με την αγάπη, θρέφεται από την επικοινωνία και την εμπιστοσύνη.»

Μάνια Μαράτου

«Παραμύθι λαϊκό είναι ένας τόπος μαγικός. Ανοίγεις με το «μια φορά κι έναν καιρό» την καγκελόπορτα και περιδιαβαίνεις σε περιβόλια γεμάτα μόσκο και άμπαρη, γεύεσαι αρμυροκουλούρες και σερμπέτια σε πύργους αφηλούς, ακούς τ ανείπωτα, τα ψέματα κ αλήθεια, βλέπεις τους δράκους να παλεύουν, χορεύεις με τις νεράιδες.

Βρίσκεις βοτάνια για τον έρωτα, τον πόνο, τον καημό...Βρίσκεις την άκρη της κόκκινης κλωστής που είναι η ίδια η ζωή. Την ακολουθείς, την υφαίνεις, την χρυσοκεντάς ίσαμε που να φτάσεις στο τέλος και να πεις ... «μήτε εγώ ήμουνα εκεί μήτε σεις να το πιστέψετε»

Ανθή Θάνου

«Το παραμύθι είναι μια πανανθρώπινη ανάγκη του ανθρώπου να εκφράσει με έναν λόγο συμβολικό τις επιθυμίες τους, τους φόβους, τις ελπίδες, τα πάθη, τα όνειρα, τα άγχη του για τη ζωή του. Είναι μια προσπάθεια να διαπραγματευτεί όλα αυτά που τον απασχολούν και να τα μοιραστεί με την κοινότητα. Βοηθάει τον άνθρωπο να ωριμάσει, να προετοιμαστεί για τις μικρές και μεγάλες αλλαγές - μεταβάσεις στη ζωή του και του δίνει «λύσεις» ενώ ταυτόχρονα μπορεί να τον διασκεδάσει.»

Δημήτρης Προύσαλης

«Ένας μύθος λέει ότι το παραμύθι είναι πλάσμα ζωντανό που μοιάζει με πουλί. Έχει φτερά και πετά στον τόπο και στο χρόνο. Κάποια στιγμή έρχεται και κάθεται στον ώμο σου κι εσύ τότε δύο πράγματα μπορείς να κάνεις, να το διώξεις ή να το αφηγηθείς...

Διαλέγουμε να αφηγούμαστε παραμύθια για να τα βοηθήσουμε να συνεχίσουν το ταξίδι τους. Παραμύθια από τους παππούδες μας και τις γιαγιάδες μας, παραμύθια από τα τέσσερα σημεία του ορίζοντα, από τα πέρατα της γης, παραμύθια μαγικά, ευτράπελα, τρομαχτικά ή αλλιώς ...

παραμύθια μύθια μύθια, μια κουκιά και μια ρεβίθια

δώθε κείθε αφημένα, να μας δείχνουν την αλήθεια! >>

Τατιάνα Φραγκούλια

Οι ρίζες του παραμυθιού

Ένα σημαντικό ερώτημα, που προέκυψε από την επιστημονική μελέτη του, ήταν αυτό που αφορούσε τη γέννησή του. Γύρω απ' αυτό κατά καιρούς διατυπώθηκαν πολλές θεωρίες:

- **Η μυθολογική θεωρία:**

Η πρώτη θεωρία εκφράστηκε από τους αδερφούς Γκριμ, οι οποίοι την εξέθεσαν στο δεύτερο τόμο της διάσημης συλλογής τους με λαϊκά παραμύθια που είχαν συλλέξει από την προφορική παράδοση, με τον τίτλο "Kinder und Haus- märchen" (1815). Οι δυο Γερμανοί φιλόλογοι διατύπωσαν την άποψη ότι τα παραμύθια, αν και νεότερα από τους μύθους και τα επικά τραγούδια, προέρχονταν από έναν κοινό χώρο, την κοιτίδα του ινδοευρωπαϊκού πολιτισμού και ότι από εκεί μετακινήθηκαν μαζί με τα ινδοευρωπαϊκά φύλα. Βασική ιδέα των Γκριμ ήταν, ότι τα παραμύθια ήταν κατάλοιπα αρχαίων μύθων, άρα ήταν έργο όχι μόνο της φαντασίας, αλλά αποδεικτικό στοιχείο μεγάλης ιστορικής αξίας. Την άποψή τους αυτή επανέλαβαν με μεγαλύτερη έμφαση στον τόμο των παρατηρήσεων που εξέδωσαν για τα δικά τους παραμύθια το 1856. Στην αρχή, η θεωρία έγινε

σεβαστή και υποστηρίχθηκε και από άλλους μελετητές, όπως ο Μαξ Μίλερ, ο Τζορτζ Κοξ, ο Άντζελο ντε Γκουμπερνάτις, κ.ά. Η μυθολογική θεωρία ξεπεράστηκε όμως πολύ γρήγορα και αντικρούστηκε από άλλες.

- **Η ινδική θεωρία:**

Λίγα χρόνια αργότερα, το 1859, εμφανίστηκε η ινδική θεωρία, η οποία διατυπώθηκε από τον Γερμανό φιλόλογο και σανσκριτολόγο Τέοντορ Μπένφαι στη μακροσκελή εισαγωγή της γερμανικής μετάφρασης (1959) της Παντασάντρα, της παλαιότερης ινδικής συλλογής παραμυθιών. Σύμφωνα με τον Μπένφαι, οι μύθοι προέρχονται από τη Δύση και κυρίως από τους ελληνικούς μύθους του Αισώπου, σε αντίθεση με τα παραμύθια που προέρχονται από την Ινδία και μάλιστα από την ινδουϊστική και βουδιστική της παράδοση. Πολλά από αυτά τα παραμύθια διαδόθηκαν πριν από τον 10^ο αιώνα μέσω της προφορικής παράδοσης προς τη βόρεια Ασία και προς τη Δύση. Άλλα παραμύθια, κυρίως μετά τον 10^ο αιώνα, διαδόθηκαν στην Ευρώπη μέσα από μια μακριά σειρά διαδοχικών μεταφράσεων (με έντονη την ισλαμική επίδραση), κυρίως μέσω του Βυζαντίου, της Ιταλίας και της Ισπανίας. Σύμφωνα πάντα με τον Μπένφαι, κάποια άλλα παραμύθια με βουδιστική έμπνευση διαδόθηκαν από την Ινδία στην Κίνα και το Θιβέτ και από εκεί, μέσω των Μογγόλων, έφθασαν στην Ευρώπη. Πολύ σύντομα η θεωρία ξεπεράστηκε, αφού αποδείχτηκε ότι η Ινδία ήταν μια από τις κυριότερες πηγές δημιουργίας των παραμυθιών, δεν ήταν όμως η μοναδική.

- **Η πολυγενετική ή ανθρωπολογική θεωρία:**

Το 1873 οι Άγγλοι ανθρωπολόγοι Έντουαρντ Τέιλορ και Άντριου Λανγκ, επηρεασμένοι από την θεωρία της εξέλιξης των ειδών του Δαρβίνου, διατύπωσαν μια καινούργια θεωρία. Σύμφωνα μ' αυτή, η καταγωγή των παραμυθιών θα έπρεπε να αναζητηθεί στη διανοητικότητα και στις ψυχικές δυνάμεις του πρωτόγονου ανθρώπου, ο οποίος έβλεπε τη φύση, τον ήλιο, τους ανέμους, κ.ά., σαν όντα με ψυχή. Η συγκεκριμένη θεωρία, που δεχόταν την ομοιότητα του ψυχικού και πνευματικού κόσμου όλων των πρωτόγονων ανθρώπων, θεωρούσε δυνατή την παράλληλη δημιουργία παρόμοιων βασικών διηγήσεων σε εντελώς διαφορετικά σημεία του πλανήτη.

- **Η ιστορικογεωγραφική θεωρία:**

Ο Φιλανδός λαογράφος και φιλόλογος Άντι Άαρνε, που όπως ανέφερα δημοσίευσε ένα διεθνή κατάλογο των λαϊκών διηγήσεων το 1910, διατύπωσε μια καινούργια θεωρία με τον επίσης Φιλανδό Κάρλε Κρον. Οι δυο επιστήμονες υποστήριξαν, ότι ένα παραμύθι σε μια χώρα μεταδίδεται από γενιά σε γενιά με ένα σταθερό τρόπο, χωρίς σημαντικές διαφοροποιήσεις. Όταν όμως μεταδίδεται σε κάποια άλλη χώρα, αλλάζει και προσαρμόζεται στο νέο πολιτιστικό περιβάλλον.

- **Η συμβολιστική Θεωρία:**

Η διανοητικότητα και ο κόσμος των πρωτόγονων ανθρώπων υποδεικνύουν στα θέματα των παραμυθιών τα τελευταία ίχνη αρχαίων μύθων. Ο Άρνολντ Κουρ Βαν Γένεπ συνέδεσε τα παραμύθια με αρχαίους τοτεμικούς μύθους και σχετικές τελετές. Ο Χανς Νάουμαν υποστήριξε, ότι υπάρχουν ίχνη στοιχείων σχετικών με την πίστη στην επιστροφή των νεκρών στη γη. Τέλος, ο Σέντλιβ μελετώντας τα παραμύθια του Σαρλ Περό διατύπωσε την άποψη, ότι προέρχονται από παλιές τελετουργίες των εποχών του έτους και της μήσης.

- **Η ψυχαναλυτική Θεωρία:**

Μια άλλη, τέλος, θεωρία, τις βάσεις της οποίας έθεσε ο ιδρυτής της ψυχανάλυσης Σίγκμουντ Φρόιντ, υποστηρίζει την καταγωγή του παραμυθιού από το όνειρο. Η θεωρία αυτή, αν και δεν κατάφερε να δώσει μια ικανοποιητική απάντηση στην προέλευση των παραμυθιών, κατάφερε να προσφέρει μια νέα διάσταση στη μελέτη τους.

Διαφορετικές εκδοχές ανά χώρα

Τα αδύνατα σημεία των παραπάνω θεωριών, από τις οποίες σχεδόν καμία δεν μπορεί να θεωρηθεί εντελώς ξεπερασμένη, είναι η υπερβολική τους γενίκευση και η αξίωση να δώσουν μια μοναδική λύση στο πρόβλημα της καταγωγής των παραμυθιών, ενώ θα έπρεπε να αναζητηθούν λύσεις διαφορετικές για κάθε τύπο παραμυθιού. Ένα είναι γεγονός: τα δημοφιλή παραμύθια και οι λαϊκοί μύθοι είναι πολύ παλιοί. Αυτό διαπίστωσε μια πρόσφατη βρετανική έρευνα, που εστιάστηκε στη διάσημη "Κοκκίνοσκουφίτσα". Διαπιστώθηκε, ότι όχι μόνο υπάρχουν τουλάχιστον 70 παραλλαγές της σε όλο τον πλανήτη, αλλά ότι η προέλευση της ιστορίας χάνεται στο βάθος του χρόνου. Μια νέα μελέτη από ανθρωπολόγους, υπό τον ιρανικής καταγωγής δρ. Τζέιμι Τεχράνι του βρετανικού πανεπιστημίου του Ντέραμ, σύμφωνα με τη βρετανική "Τέλεγκραφ", αναζήτησε την καταγωγή των πιο διάσημων παιδικών και λαϊκών ιστοριών, υιοθετώντας νέες τεχνικές, που συνήθως χρησιμοποιούν οι βιολόγοι, για να κατατάξουν τα διάφορα είδη στο "δέντρο της ζωής" και έτσι να εντοπίσουν τις διαδοχικές φάσεις της εξέλιξης μέχρι έναν κοινό πρόγονο στο απώτατο παρελθόν. Όπως διαπιστώθηκε, η ευρωπαϊκή εκδοχή της "Κοκκίνοσκουφίτσας" μιλά για ένα λύκο που έχει μασκαρευτεί σαν γιαγιά. Στην κινεζική μια τίγρη αντικαθιστά το λύκο, ενώ στην ιρανική, όπου δεν είναι νοητό ένα κοριτσάκι να περπατά μόνο του στο

δάσος, ο πρωταγωνιστής είναι αγοράκι. Αντίθετα με την κυρίαρχη άποψη ότι η "Κοκκινোসκουφίτσα" κατάγεται από τη Γαλλία, λίγο πριν ο Σαρλ Περό παρουσιάσει την πρώτη γραπτή εκδοχή της ιστορίας κατά τον 17^ο αιώνα, την οποία στον 19^ο αιώνα ξαναέγραψαν οι αδελφοί Γκριμ, η έρευνα του δρ. Τεχράνι κατέληξε ότι στην πραγματικότητα διάφορες παραλλαγές της ίδιας ιστορίας μοιράζονται κάποιον κοινό "πρόγονο", που υπήρξε τουλάχιστον πριν 2.600 χρόνια. Ο άγνωστος κοινός "πρόγονος" εκτιμάται ότι πρέπει να έμοιαζε με μια άλλη ιστορία, το "Λύκο και τα Παιδιά", όπου ο λύκος προσποιείται ότι είναι μια κασικούλα, για να μπορέσει να μπει σ' ένα σπίτι γεμάτο κασίκες. Οι διάφορες αφρικανικές παραλλαγές της "Κοκκινোসκουφίτσας" θεωρείται ότι προέρχονται από αυτή την συγγενική ιστορία, οι παραλλαγές του Ιράν αποτελούν στενό συγγενή της ευρωπαϊκής "Κοκκινোসκουφίτσας", ενώ οι παραλλαγές που συναντώνται στην Ιαπωνία, την Κορέα, την Κίνα και τη Βερμανία, αποτελούν μια ξεχωριστή ασιατική οικογένεια. Όπως δήλωσε ο Τεχράνι, "διαχρονικά αυτές οι λαϊκές ιστορίες έχουν αδιόρατα αλλάζει και έχουν εξελιχθεί, προσαρμοζόμενες όπως ένας βιολογικός οργανισμός. Επειδή πολλές καταγράφηκαν πολύ μετά την αρχική δημιουργία τους, έχουν επανεφευρεθεί από εκατοντάδες γενιές. Η μελέτη της εξάπλωσης και των μεταβολών αυτών των ιστοριών μάς μαθαίνει διάφορα πράγματα για την ανθρώπινη ψυχολογία και για το είδος των πραγμάτων που θεωρούμε αξιωματικότερα". Άγνωστο παραμένει, με ποιον τρόπο η ιστορία της "Κοκκινোসκουφίτσας" πέρασε από τη μια χώρα στην άλλη, αλλά είναι πιθανό αυτό να συνέβη κατά μήκος των διακρατικών εμπορικών οδών της αρχαιότητας και μέσω της συνεχούς μετακίνησης ανθρώπων από τόπο σε τόπο. Σύμφωνα με μια θεωρία, η εξάπλωση αυτών των ιστοριών είχε και μια άλλη μισο-συνειδητή αιτία: την επιθυμία να περάσουν στις νεότερες γενιές μια σειρά από ιδέες και συμβουλές για καλύτερη επιβίωση, π.χ. για την αντιμετώπιση της βίας και της απάτης. Η αρχαιότερη ιστορία που βρέθηκε μέχρι σήμερα, σύμφωνα με τους Βρετανούς μελετητές, είναι ένας μύθος του Αισώπου, που χρονολογείται από τον 6^ο αι. π.Χ περίπου. Συνεπώς, όπως ανέφεραν, ο κοινός πρόγονος όλων αυτών των παιδικών ιστοριών πρέπει να αναζητηθεί ακόμα πιο πίσω στο χρόνο. "Ψάχνουμε μια πολύ αρχαία ιστορία, που εξελίχτηκε με το πέρασμα του χρόνου", ανέφερε ο Τεχράνι, ο οποίος παρουσίασε την έρευνά του στο Βρετανικό Φεστιβάλ Επιστήμης τον Σεπτέμβριο του 2009.

Από την προφορική στην έντεχνη λογοτεχνία

Η αποδοχή των παραμυθιών ως αναγνωρισμένο είδος της λαϊκής λογοτεχνίας και συνεπώς η διατύπωση των σχετικών φιλολογικών προβλημάτων, είναι σχετικά πρόσφατη, αφού μόνο μετά το έργο των αδελφών Γκριμ θεωρήθηκε ότι το παραμύθι (με τη μετάβαση από την προφορική παράδοση στην γραπτή λογοτεχνία) μπορεί να αποτελέσει πολύτιμο βοήθημα για τη γνωστική, γλωσσική και αισθησιοκινητική καλλιέργεια του παιδιού. Εδώ χρειάζεται να διακρίνουμε το λαϊκό παραμύθι από το λόγιο, καθώς οι όροι συγχέονται συστηματικά, γιατί οι δυο μορφές συνυπήρξαν και αλληλεπιδρούσαν στην Ευρώπη από τα μέσα του 14ου αιώνα και μετά. Αυτό οφείλεται στη σταδιακή διαφοροποίηση του κοινού που αποδέχτηκε το παραμύθι. Ενώ αρχικά αποτελούσε ένα είδος προφορικής ψυχαγωγίας για τα λαϊκά στρώματα, στη συνέχεια πέρασε στους αστικούς κύκλους, όπου επίσημοι αποδέκτες του κατέληξαν να είναι τα παιδιά.

Οι διαφορές ανάμεσα στο (προφορικό) λαϊκό και το (γραπτό) λόγιο παραμύθι αφορούσαν την παραγωγή, τη μεταβίβαση και τη λειτουργία του παραμυθιακού λόγου. Τα πρώτα και τα περισσότερα παραδείγματα επεξεργασμένων φιλολογικά παραμυθιών προέρχονται από την Ανατολή, με γνωστότερο παράδειγμα τις "Χίλιες και μια νύχτες". Στην Ευρώπη τα παραμύθια απέκτησαν τη μεγαλύτερη έντεχνη ανάπτυξη μέσω των δραματικών παραμυθιών του Σέξπιρ (Όνειρο καλοκαιρινής νύχτας, Τρικυμία), του Γιόχαν Λούντβιχ Τίικ, του Χανς Κρίστιαν Άντερσεν, του Τζαμπατίστα Μπαζίλε (Το παραμύθι των παραμυθιών), του Στραπαρόλα (Οι ευχάριστες νύχτες), του Βοκκάκιου (Δεκαήμερο), κ.ά.

Χαρακτηριστικά του Παραμυθιού

Όλοι μας, μικροί και μεγάλοι είτε από τη θέση του ακροατή, είτε από τη θέση του αναγνώστη, έχουμε έρθει σε επαφή με τα παραμύθια. Άλλοτε έχουμε κλάψει, άλλοτε συγκινηθεί, έχουμε θυμώσει, φοβηθεί αλλά κυρίως έχουμε μαγευτεί και γοητευτεί με τις ιστορίες τους και τις περιπέτειες των ηρώων τους. Αυτός είναι και ο λόγος που πολλές φορές επιστρέφουμε σε αυτά και τα διαβάζουμε ξανά και ξανά, δίνοντας όμως κάθε φορά μία άλλη, νέα ερμηνεία, ανάλογα με το πώς είμαστε και νιώθουμε εκείνη τη στιγμή.

Τα παραμύθια είναι στιγμές που θυμούνται οι μεγαλύτεροι μα και ζουν οι νεώτεροι. Τα συναντάμε σε διαφορετικές χώρες και διαφορετικούς λαούς, γιατί οι πιο όμορφες παραδόσεις της ανθρωπότητας έχουν περάσει στα πιο όμορφα παραμύθια.

Η μαγεία του παραμυθιού έγκειται στο γεγονός ότι, αν και η πλοκή τους είναι απλή και λιτή έχουν την ικανότητα, όπως προανέφερα, να μαγεύουν αλλά και να διδάσκουν πολλά τόσο στους ενήλικες όσο και στα παιδιά.

Στα παραμύθια συναντάμε κακούς βασιλιάδες, βασίλισσες, μητριές, ήρωες, ηρωίδες, ξωτικά, νεράιδες, που όλοι ζουν στο χώρο της φαντασίας. Τα παραμύθια έχουν πάντα ευτυχιμένο τέλος και δεν είναι ρεαλιστικά, αντιθέτως συμβαίνουν στο χώρο της φαντασίας και το υπερφυσικό είναι το κύριο συστατικό τους. Ο υπερφυσικός κόσμος που συναντάμε σε αυτά εκφράζει έναν κόσμο πέρα από το φυσικό, τον οποίο ο άνθρωπος δεν μπορεί να ελέγξει.

Επίσης το παραμύθι λειτουργεί και σε έναν χώρο μαγείας, ελεύθερο από τα όρια του χρόνου, μέσα στον οποίο βλέπουμε τις καλές μάγισσες να υπάρχουν για να βοηθούν αυτούς που τις έχουν ανάγκη, που πιστεύουν σε αυτές και ζητούν τη βοήθειά τους, αλλά και τις κακές μάγισσες, οι οποίες απειλούν τον ήρωα και προσπαθούν να τους δημιουργήσουν πρόβλημα.

Παράλληλα όλοι οι ήρωες στο παραμύθι είτε είναι άνθρωποι, πουλιά, ζώα έχουν τη δυνατότητα α αλλάζουν την εξωτερική τους μορφή χωρίς όμως να χάσουν την αρχική τους ταυτότητα. Ακόμη και τα φυσικά στοιχεία, ο ήλιος, το φεγγάρι, τα άστρα, το νερό και τα δένδρα μπορούν να έχουν κάποια υπερφυσική δύναμη.

Το παραμύθι έχει μια ρομαντική και συγκινησιακή γοητεία, ασχολείται με τις εμπειρίες ενός κάθε φορά ατόμου, που διαθέτει τέτοια χαρακτηριστικά ώστε να μπορεί να ταυτιστεί με τον αναγνώστη. Τα πιο συχνά επαναλαμβανόμενα θέματα στο παραμύθι είναι αυτά που αναφέρονται στις αναποδιές και τα εμπόδια που μπορεί να τύχουν στον ήρωα ή την ηρωίδα(π.χ. Σταχτοπούτα) και στο ευτυχιμένο τελικό τέλος που θα έχει αυτός.

Επιπλέον συναντάμε συχνά στα παραμύθια το χρήσιμο ζώο, το ζώο ή το πουλί που μιλάει ή αυτό που έχει μαγικές δυνάμεις και χρησιμοποιώντας την εξυπνάδα του ή τις δυνάμεις του βοηθά τον ήρωα π.χ. στον Παπουτσωμένο Γάτο, ο γάτος βοηθά τον αφέντη του να γίνει μαρκήσιος ή στην Σταχτοπούτα τα πουλιά την τρέφουν και τη βοηθούν να κάνει τις δουλειές που τις αναθέτουν η μητριά της και οι κόρες της, ενώ στο τέλος τη βοηθούν να παντρευτεί τον πρίγκιπα.

Ένα άλλο, επίσης, πολύ δημοφιλές θέμα των παραμυθιών είναι αυτό του άσχημου ή σε ορισμένες περιπτώσεις αποκρουστικού όντως, Συνήθως το άτομο αυτό υποφέρει από μια κατάρα που αργότερα με αγώνα και την εκπλήρωση μιας υπόσχεσης ή με την αγάπη και την αφοσίωση από ένα άλλο πρόσωπο προς το πρόσωπο του, εξαφανίζεται ελευθερώνοντας το π.χ. η Πεντάμορφη και το Τέρας, ο Βάτραχος και ο Πρίγκιπας.

Το κυριότερο βέβαια χαρακτηριστικό του παραμυθιού είναι το ευτυχιμένο τέλος, το πνεύμα της αισιοδοξίας και της επιτυχίας, το οποίο

προβάλλεται στο παραμύθι, κάνοντας γνωστό από την αρχή ότι το καλό θα νικήσει, Οτιδήποτε και αν συμβεί, όποιες επικίνδυνες και απειλητικές δυνάμεις και αν παρουσιαστούν, υπάρχουν άλλες δυνάμεις που μπορούν να δώσουν βοήθεια, αν τους ζητηθεί. Ο ήρωας ή η ηρωίδα στο τέλος, θα συναντηθούν, θα παντρευτούν ή θα ζήσουν ευτυχισμένοι.

Ουσιαστικά το παραμύθι επιτρέπει στον αναγνώστη να ταυτιστεί με « αρχέτυπες» καταστάσεις και εμπειρίες, όπως η σύγκρουση καλού και κακού, η διαφορά μεταξύ θάρρους κι δειλίας και η χρησιμοποίησης εξυπνάδας σαν όπλο ενάντια στη δύναμη. Αυτή η ταύτιση και η συμμετοχή βοηθούν στην εξαφάνιση αισθημάτων απομόνωσης και μοναξιάς, στα οποία οι άνθρωποι είναι τόσο ευάλωτοι, κάνοντας τους να αισθάνονται μέρη ενός μεγάλου συνόλου. Το ευτυχισμένο τέλος στην ιστορία δίνει στον αναγνώστη το ευχάριστο συναίσθημα ότι αυτό το σύνολο είναι ευτυχισμένο (Cooper, 1998).

Παράλληλα η ταύτισή μας με τους ήρωες μας επιτρέπει να αναγνωρίσουμε, να μάθουμε και να δοκιμάσουμε τρόπους επίλυσης αυτών των εσωτερικών συγκρούσεων και εκεί ακριβώς βρίσκεται η μεγάλης σημασίας εκπαιδευτική και διδακτική αξία του παραμυθιού. Συνεχίζοντας, στις ιστορίες των παραμυθιών παρακολουθούμε τη συνεχή πάλη του ήρωα ή της ηρωίδας να ανακαλύψει την πραγματική του αξία, να γνωρίσει τον εσωτερικό του κόσμο-ποιός είναι-, να ωριμάσει. Αυτός είναι και ο βασικός λόγος που τα παιδιά γοητεύονται και δε χορταίνουν το παραμύθι, δηλαδή με την επανάληψη ενδυναμώνεται η πίστη τους για να αντιμετωπίσουν τις δυσκολίες και να χτίσουν τη δική τους προσωπικότητα.

Υπάρχουν μερικά ακόμα χαρακτηριστικά:

Ένα από τα πιο αγαπητά στα παιδιά είδος έντεχνου λόγου είναι το παραμύθι, που είναι ένας "μύθος", δηλαδή ένας λόγος ή και λόγια, που σκοπό έχουν να παροχετεύσουν των προσοχή εκείνου που το ακούει και να τον τραβήξουν μακριά απ' ό,τι επίμονα τον απασχολεί ή τον βασανίζει, είτε αυτό ανάγεται στη σφαίρα των φυσικών ερεθισμών είτε στην περιοχή του ψυχικού του κόσμου. "Παραμύθιον" στην αρχαιότητα σήμαινε λόγος παρηγορητικός, ενώ αργότερα, μέσα στη γενικότερη έννοια της "παραμυθίας" εντάχθηκαν όλες εκείνες οι φανταστικές διηγήσεις που σκοπό είχαν να παρασύρουν την ψυχή του ανθρώπου σ' έναν κόσμο φανταστικό, με σκοπό την ψυχαγωγία. Έτσι αναπτύχθηκε σιγά - σιγά ένα ιδιαίτερο λογοτεχνικό είδος, καθαρά λαϊκό, που αφού τροφοδοτήθηκε από τη λαϊκή φαντασία κι οδηγήθηκε σε μια τεχνική πληρότητα, κατάφερε να επιζήσει, περνώντας από γενιά σε γενιά, κυρίως με τη στοματική παράδοση, και να φτάσει ως τις μέρες μας, δίχως να χάσει σχεδόν τίποτε από την ομορφιά και τη γοητεία του.

Από τα χαρακτηριστικά του παραμυθιού αναφέρουμε τα πιο βασικά:

Το παραμύθι είναι μια διήγηση φανταστική και, κατά κανόνα, διασκεδαστική. Ενώ έχει όλα τα χαρακτηριστικά του διηγήματος ή του μυθιστορήματος, θεληματικά αφήνει ν' απουσιάζει απ' αυτό ένα απαραίτητο στοιχείο της λογοτεχνικής αφήγησης: η αληθοφάνεια. Ο σκοπός του παραμυθιού είναι να ευχαριστήσει και να διασκεδάσει, δίνοντας στους ακροατές του την ευκαιρία να ζήσουν σ' έναν άλλο κόσμο, φανταστικό και ονειρώδη, μακριά από την πεζότητα ή τη σκληρότητα της καθημερινής ζωής. Έχει την ελευθερία να διηγείται τα πιο τερατώδη κι απίστευτα πράγματα, δίχως τον παραμικρό περιορισμό και δίχως να εμποδίζεται από το χαλινάρι της αληθοφάνειας. Βρίσκεται δηλαδή "στους αντίποδες της λογικής" ή όπως αλλιώς λέγεται, ανήκει σ' ένα "προλογικό" στάδιο της νοητικής εξέλιξης της ανθρωπότητας. Με τις ευτυχείς λύσεις που δίνει αναφτερώνει τις ελπίδες του ατόμου πως όλα είναι δυνατό ν' αλλάξουν στο καλύτερο. Έτσι, συγγενεύει με τα' όνειρο. "παραμύθι κι όνειρο είναι δύο έννοιες με κοινά χαρακτηριστικά", έλεγε ο Laistner.

Το παραμύθι δεν αναφέρεται σε ορισμένο πρόσωπο ή σε συγκεκριμένο τόπο και χρόνο. Τα παραμύθια αρχίζουν κάπως έτσι: "Μια φορά κι έναν καιρό...", "Κάποτε, σ' έναν τόπο (σε μια χώρα), ήταν ένας (βασιλιάς, μυλωνάς, άρχοντας κτλ)". Καμιά φορά αναφέρεται και το όνομα του κεντρικού ήρωα ή των άλλων προσώπων του παραμυθιού, αλλά τα ονόματα αυτά δεν έχουν σχέση με το ιστορικό παρελθόν. Είναι μάλλον συμβολικά, πλασμένα έτσι που να εκφράζουν τον ψυχικό κόσμο του κάθε προσώπου του παραμυθιού ή τα εξωτερικά του, φυσικά γνωρίσματα (Χιονάτη, Τριανταφυλλένια κτλ).

Το παραμύθι δεν έχει σκοπό τη διδασχά και στο σημείο τούτο διαφέρει από μύθο και την παροιμία. Βασικός στόχος του είναι η ευχαρίστηση που δίνει στον ακροατή και γι' αυτό από τους ειδικούς χαρακτηρίστηκε "προηθικό". Βέβαια, συνήθως στο τέλος του παραμυθιού έρχεται σαν επιστέγασμα η δικαίωση ή η νίκη του ήρωα, αλλά τα μέσα που αυτός χρησιμοποίησε είναι δυνατόν να μην είναι θεμιτά ή σύμφωνα με τους ηθικούς νόμους. Αυτό παρουσιάζεται ιδιαίτερα στα τσιγγάνικα παραμύθια. Τα παραμύθια "εξυπηρετούν συστήματα λογικά και ηθικά απαράδεκτα" όπως αναφέρει ο Τάκης Γιαννακόπουλος στο βιβλίο του "Τα τσιγγάνικα παραμύθια" (Αθήνα, 1979). Ακόμα, είναι έξω από κάθε ηθική, όπως οι δημιουργοί τους είναι έξω από κάθε κοινωνική συμβατικότητα.

Τα Αφηγηματικά Χαρακτηριστικά του Παραμυθιού

Ως είδος το παραμύθι ακολουθεί τρεις γενικές αρχές, προκειμένου να αναφερθεί στον χρόνο, στον τόπο και στα πρόσωπα, που αφορούν το περιεχόμενό του. Συγκεκριμένα:

- Στο παραμύθι ο χρόνος είναι αόριστος.
- Επίσης αόριστος είναι και ο τόπος της δράσης.
- Η δράση εκτυλίσσεται σχεδόν εξολοκλήρου μέσα από την ανωνυμία των προσώπων.

Αξιίζει να σημειωθεί ότι το 1908 ο δανός λαογράφος Άξελ Όλρικ (Axel Olrik) κατέληξε στην επισήμανση κάποιων αφηγηματικών αρχών για το παραμύθι, τους αποκαλούμενους επικούς νόμους:

1. Ένα παραμύθι δεν ξεκινά με το σπουδαιότερο σημείο της δράσης και δεν τελειώνει απότομα. Προηγείται μια ήρεμη εισαγωγή, ενώ η ιστορία συνεχίζεται και μετά την κορύφωση, για να κλείσει τον κύκλο σε ένα σημείο ηρεμίας και σταθερότητας.
2. Οι επαναλήψεις είναι συχνές, όχι μόνο για να δώσουν ένταση στην πλοκή, αλλά και για να προσδώσουν όγκο στην ιστορία.
3. Την ίδια στιγμή, παρόντα στο ίδιο επεισόδιο βρίσκονται συνήθως μόνο δύο πρόσωπα.
4. Οι αντίθετοι χαρακτήρες βρίσκονται αντιμέτωποι.
5. Αν εμφανίζονται στον ίδιο ρόλο δύο πρόσωπα, πρόκειται για μικρούς και αδύνατους. Συχνά είναι δίδυμοι και όταν δυναμώσουν γίνονται συχνά ανταγωνιστές.
6. Ο χειρότερος ή πλέον αδύναμος μιας ομάδας αποδεικνύεται στο τέλος ο καλύτερος.
7. Οι χαρακτηρισμοί είναι απλοί: αναφέρονται μόνο οι ιδιότητες που έχουν άμεση σχέση με την υπόθεση. Δεν υπάρχει καμία ένδειξη για τη ζωή των προσώπων εκτός πλοκής,
8. Η πλοκή είναι απλή και λέγεται μία ιστορία τη φορά. Όταν εκτυλίσσονται παράλληλα δύο ή περισσότερα επεισόδια, τότε πρόκειται για λόγιο προϊόν.
9. Όλα θίγονται με τον απλούστερο δυνατό τρόπο. Παρόμοια αντικείμενα περιγράφονται όσο γίνεται πιο όμοια. Η ποικιλομορφία δεν επιχειρείται καν.

Στα υφολογικά-αισθητικά γνωρίσματα του παραμυθιού ανήκουν το περιεχόμενο, τα εκφραστικά μέσα και η λειτουργία του. Το περιεχόμενο των παραμυθιού είναι ενιαίο και μονοδιάστατο. Το φυσικό και το υπερφυσικό στοιχείο συνυπάρχουν και αλληλεπιδρούν. Ο ήλιος το φεγγάρι και τα αστέρια παίρνουν ανθρώπινη μορφή και το βελόνι, το μήλο, το νερό αποκτούν μαγικές ικανότητες. Οι παραμυθικοί ήρωες παρουσιάζονται ως αβαθείς μορφές (έλλειψη υποκειμενικού βάθους), χωρίς εσωτερικό κόσμο, πάντα νέοι, χωρίς παρελθόν και μέλλον. «Ο συνδυασμός της έλλειψης υποκειμενικού βάθους και της μόνωσης των παραμυθικών προσώπων έχει έμμεσο αφηγηματικό

αποτέλεσμα στο αφηρημένο ύφος του παραμυθιού και τη συνολική απλότητα που το χαρακτηρίζει.

Εξαιτίας αυτής της απλότητας αμφισβητήθηκε η λογοτεχνική αξία του παραμυθιού και ο βαθμός της ωριμότητάς του ως πνευματική έκφραση. Από την αισθητική ανάλυση του παραμυθιού απουσιάζουν οι γλαφυρές περιγραφές και τα πολλά επίθετα. Στο παραμύθι χρησιμοποιούνται σκληρά υλικά όπως μέταλλο, διαμάντι, γυαλί κ.ά. που όλα όμως είναι λαμπερά. Οι χρωματικές αποχρώσεις απουσιάζουν και το ύφος του παραμυθιού στηρίζεται στην υπερβολή και τα εκφραστικά μέσα του, που έχουν τελικό αποτέλεσμα τη σταθερότητα του ύφους και της δομής. Επιπλέον, το παραμύθι «ωθεί το ακροατήριο στην ονειροπόληση εξιδανικεύοντας την πραγματικότητα». Η παραμυθική αφήγηση αντλεί τα θέματά της από το κοινωνικό περιβάλλον.

Τα παραπάνω χαρακτηριστικά ισχύουν και για το ελληνικό παραμύθι, για το οποίο διακρίνονται επιπλέον χαρακτηριστικά που προσδίδονται από την εντοπιότητα τη [γλώσσα](#), την [παράδοση](#) και τις [γεωγραφικές](#) ιδιαιτερότητες της κάθε περιοχής. Έτσι, το πρώτο γνώρισμα τοπικότητας, που χαρακτηρίζει το ελληνικό παραμύθι, είναι η γλώσσα, είτε πρόκειται για την κοινή ελληνική, είτε για τοπικά ιδιώματα και διαλέκτους. Το λεξιλόγιο διαφοροποιείται ανάλογα με την περιοχή, προδίδοντας ενίοτε τις επιδράσεις ξένων κατακτητών. Το δεύτερο γνώρισμα τοπικότητας του παραμυθιού είναι η ελληνική παράδοση, από την οποία αντλεί το ελληνικό παραμύθι τις αναπαραστάσεις του και τις αναφορές του στο φανταστικό. Στην παράδοση αποτυπώνεται και η ιστορική πορεία του τόπου, τόσο με τη μεταβίβαση στοιχείων από γενιά σε γενιά επί αιώνες ολόκληρους, όσο και με την ανταλλαγή στοιχείων με τους λαούς που πέρασαν από το ελληνικό έδαφος. Επίσης, έχει καταδειχθεί από πολλούς λαογράφους η ομοιότητα μεταξύ ορισμένων αρχαίων ελληνικών και νεοελληνικών παραμυθιών. Το τρίτο γνώρισμα τοπικότητας είναι η προβολή του φυσικού περιβάλλοντος και του [κλίματος](#) στο παραμύθι, αλλά και του ίδιου του χαρακτήρα του ελληνικού λαού.

Δομικά χαρακτηριστικά του παραμυθιού (υπερδομικό σχήμα αφήγησης)

- Έναρξη-αρχή (ετεροχρονικός προσανατολισμός)
- Εισαγωγή ηρώων
- Εξέλιξη με πλοκή
- Εναλλαγή χώρων και καταστάσεων
- Δράση ηρώων
- Αντιμετώπιση και λύση προβλήματος

- *Κλείσιμο-τέλος*
- *Παρεμβολές και διευκρινίσεις, σχολιασμός των δρώμενων από τον αφηγητή*
- *Επαναλήψεις λέξεων, φράσεων, λογότυπων, αινιγμάτων, έμμετρων στίχων, κλπ.*
- *Μεταμορφώσεις, παμψυχισμός*
- *Αναγνώριση του ήρωα*

ΕΙΔΗ ΠΑΡΑΜΥΘΙΟΥ

Τα στοιχεία που απαρτίζουν τα παραμύθια είναι κυρίως:

- Εθνολογικά, όπως αρπαγή γυναικών, ανθρωποφαγίες κτλ, που μας φέρνουν πίσω, σε πρωτόγονες καταστάσεις της ανθρωπότητας. Σχετικές απηχήσεις βρίσκουμε και στη μυθολογία, όπως π.χ. είναι η "Θυσία της Ιφιγένειας", "Ο μύθος του Μινώταυρου" κ.ά.
- Μυθολογικά, δηλ. δοξασίες για τον ήλιο, το φεγγάρι, τους δαίμονες, τους δράκους, τον "Κάτω Κόσμο" κ.ά.
- Μαγικά, όπως μεταμορφώσεις, επενέργεια φίλτρων και βοτάνων κ.ά.
- Ονειρικά, όπως αγωνιώδεις περιπέτειες και καταδιώξεις, πετάγματα στον αέρα, ατέλειωτα ταξίδια κ.ά.
- Λαϊκές αντιλήψεις στις διάφορες εποχές για την έννοια της παλικαριάς ή της δειλίας, της εξυπνάδας ή της κουταμάρας, της καλοσύνης ή της κακίας.
- Στοιχεία του λαϊκού πολιτισμού και των κοινωνικών και πολιτικών δομών της κάθε εποχής και του κάθε τόπου.

Σύμφωνα με αυτά, τα παραμύθια διακρίνονται σε:

- Διεθνή, δηλαδή αυτά που, με κάποιες παραλλαγές, τα συναντάμε σε όλα τα έθνη (π.χ. "Κοντορεβιθούλης", "Σταχτοπούτα" κ.ά.).
- Ανατολίτικα (π.χ. "Τα παραμύθια της Χαλινός" κ.ά.).
- Παραμύθια από την αρχαία ελληνική μυθολογία, που είτε αποτελούν έμμεση διασκευή αρχαίων μύθων είτε τα στοιχεία τους βρίσκονται στην αρχαία ελληνική μυθολογία (π.χ. το παραμύθι του "Λιγοήμερου", που αποτελεί απήχηση του αρχαίου μύθου του Μελέαγρου κ.ά.).
- Παραμύθια που προήλθαν από την αποσύνθεση παλιότερων μεσαιωνικών θρύλων, τραγουδιών ή οπαλίων (π.χ. το παραμύθι της "Ηλιογέννητης", της "Μαργαρίνης" κ.ά.). Άλλα έχουν προέλευση το έπος του Διγενή Ακρίτα.
- Τα νεοελληνικά παραμύθια, που πηγάζουν από το νεοελληνικό λαϊκό πολιτισμό.
- Τα παιδικά παραμύθια, που τα περισσότερα τους είναι έντεχνα δημιουργήματα διαφόρων συγγραφέων κι είναι απαλλαγμένα από πιθανές

βίαιες κτλ σκηνές ή επεισόδια που είναι πιθανό να υπάρχουν στα άλλα παραμύθια.

Υπάρχουν διάφορα είδη παραμυθιών:

Τα παραμύθια απευθύνονται σε μικρούς και μεγάλους και υπάρχουν διάφορα είδη τους βέβαια, που πρέπει να έχουμε υποψιών μας, όπως τα ιστορικά παραμύθια που είναι βασισμένα σε πραγματικά γεγονότα, τα κοινωνικά παραμύθια με κοινωνικά θέματα, τα συμμετοχικά παραμύθια που δημιουργούνται από τον αφηγητή ή και το παιδί. Υπάρχουν επίσης παραμύθια διασκεδαστικά, θερμοπλαστικά, περιγραφικά αλλά υπάρχουν ταυτόχρονα και πολλές παραλλαγές των ίδιων παραμυθιών. Αυτές εξυπηρετούν ανάγκες πολιτιστικές, πολιτισμικές και συνήθειες ανθρώπων σε διαφορετικούς τόπους ή διαφορετικές συνθήκες και κατά καιρούς με ευθυμογραφικό χαρακτήρα. Από τα πιο πάνω το είδος παραμυθιού που έχει εξελιχθεί σε πολύ αγαπητό λογοτεχνικό είδος είναι το συμμετοχικό-κοινωνικό παραμύθι. Το παραμύθι αυτό δημιουργείται από τον λέγοντα την ίδια ώρα που το διηγείται και συμμετέχει έτσι και ο άκουαν. Είναι ένα ζωντανό, δυναμικό είδος έκφρασης και συμμετοχής αλλά ταυτόχρονα και δημιουργίας. Αυτό το είδος του παραμυθιού αγαπιέται και επιζητείται από τα παιδιά γιατί είναι το δικό τους παραμύθι. Μια αρκετά ενδιαφέρουσα μορφή του είναι η απόδοση γνωστών παραμυθιών με νέο στυλ, νέα τροπή και εξέλιξη π.χ. :

Η Κοκκινοσκουφίτσα που πάει με τα πατίνια στη γιαγιά και της παίρνει μια πίτσα με μανιτάρια. Στο δρόμο συναντά τον κυνηγό που την πληροφορεί ότι ο λύκος δεν θα εμφανιστεί γιατί παίζει η ομάδα του ποδόσφαιρο και είναι υπεύθυνος για τη συμπεριφορά των φιλάθλων.

Συναφή προς το παραμύθι είναι κάποια είδη της λαϊκής παράδοσης από τα οποία πρέπει να το ξεχωρίσουμε: οι μύθοι, οι θρύλοι / τοπικές παραδόσεις και οι ευτράπελες διηγήσεις. Το τι είναι το καθένα από αυτά θα το δούμε στη συνέχεια. Τα παραμύθια χωρίζονται σε κατηγορίες: α) τα μαγικά ή εξωτικά παραμύθια που είναι τα κατ' εξοχήν παραμύθια και αναφέρονται σε δράκους, γίγαντες, μάγισσες κ.λπ., έχουν δηλαδή έντονο το μαγικό στοιχείο β) τα διηγηματικά ή κοσμικά παραμύθια που κινούνται σε ανθρώπινες κοινωνίες και μοιάζουν με μυθιστορήματα από την πραγματική ζωή γ) τα θρησκευτικά ή συναξάρια που εμπνέονται από τους βίους αγίων και δ) τα ευτράπελα ή σατιρικά που αναφέρονται σε παθήματα κουτών, ξεγελάσματα δράκων κ.λπ.

Τα Εννοιολογικά Στοιχεία του Παραμυθιού

Το παραμύθι είναι μία φανταστική προφορική διήγηση, που συνήθως αποτελείται από πολλά και διαδοχικά επεισόδια, τα λεγόμενα μοτίβα (το μοτίβο είναι μικρότερη αφηγηματική πρόταση που το συγκρατεί). Διαφέρει από το μύθο, γιατί αυτός είναι μια αλληγορική διήγηση, που έχει στόχο την ηθική διδασκαλία. Διαφέρει και από την παράδοση καθώς αυτή αναφέρεται σε ένα συγκεκριμένο γεγονός ή πρόσωπο, ή τόπο, και ο λαός την πιστεύει ως αληθινή. Το παραμύθι συγκινεί και ψυχαγωγεί όλους τους λαούς της γης από τα πανάρχαια χρόνια. Η υπόθεσή του δε δεσμεύεται από τόπο και χρόνο και τα πρόσωπά του είναι φανταστικά. Στα παραμύθια συναντάμε πλήθος από απίθανα και απίστευτα γεγονότα. Αυτά όμως που για το σημερινό άνθρωπο είναι φανταστικά, για τον πρωτόγονο αποτελούσαν τον αληθινό του κόσμο, όπως αυτός τον έβλεπε ή όπως τον εξηγούσε απλοϊκά. Όλος ο κόσμος του πρωτόγονου ανθρώπου, η θεωρία του για τη γέννηση του κόσμου, ο φόβος του για τα διάφορα φυσικά φαινόμενα, η πίστη του στη μαγεία, στη δεισιδαιμονία και στις υπερφυσικές ικανότητες των μάγων, η στενή του σχέση με τα ζώα, τα οποία θεωρούσε συντρόφους, τα όνειρα που τον μετέφεραν σε άγνωστους τόπους με τρόπο ανεξήγητο, πέρασε μέσα στα παραμύθια. Ο τεράστιος όγκος του παραμυθικού υλικού έχει ταξινομηθεί σύμφωνα με τη διεθνή κατάταξη των Aarne-Thompson σε 2.430 παραμυθικούς τύπους. Παραμυθικός τύπος είναι η αφηγηματική βάση πάνω στην οποία δομούνται οι παραλλαγές ενός παραμυθιού και απορρέει από τον συνδυασμό μοτίβων. Όταν δύο ή περισσότεροι παραμυθικοί τύποι συνδυάζονται μεταξύ τους, το φαινόμενο, καθώς και η νέα παραλλαγή που προκύπτει, ονομάζεται *συμφυρμός*. Με τη δημιουργία μονογραφιών και εθνικών καταλόγων πραγματοποιείται μία εμπειριστατωμένη μελέτη πάνω στο παραμύθι. Συντάκτης του ελληνικού καταλόγου με δημοσιευμένες και αδημοσίευτες παραλλαγές των ελληνικών λαϊκών παραμυθιών, που καταγράφηκαν μέχρι τη δεκαετία του 1970, είναι ο Γ. Α. Μέγας.

Οι μύθοι των ζώων, τα μαγικά παραμύθια, οι ευτράπελες διηγήσεις και τα κλιμακωτά παραμύθια, αποτελούν τις μεγάλες κατηγορίες στις οποίες εντάσσεται το σύνολο των τύπων του παραμυθιού. Εδώ χρειάζεται να διακρίνει κανείς μεταξύ λαϊκού και λόγιου παραμυθιού, καθώς οι δύο όροι συγχέονται συστηματικά, εφόσον οι δύο μορφές συνυπήρξαν και αλληλεπίδρασαν στην Ευρώπη από τα μέσα του 14ου έως τις αρχές του 20ου αιώνα. «Αυτό οφείλεται, κατά κύριο λόγο, στη σταδιακή διαφοροποίηση του κοινού που αποδέχεται το παραμύθι. Ενώ το παραμύθι αποτέλεσε αρχικά είδος προφορικής ψυχαγωγίας για τα λαϊκά στρώματα της κοινωνίας, πέρασε στη συνέχεια στους αστικούς κύκλους, όπου επίσημος αποδέκτης του

κατέληξε να είναι το παιδικό κοινό». Οι διαφορές που παρατηρούνται ανάμεσα στο λαϊκό παραμύθι (προϊόν της προφορικής παράδοσης) και στο λόγιο (προϊόν της γραπτής λογοτεχνίας) αφορούν κυρίως την παραγωγή, τη μεταβίβαση και τη λειτουργία του παραμυθικού λόγου. Κύριοι σταθμοί αυτής της μακράιωνης ανταλλαγής θεωρούνται το *Δεκαήμερο* του Βοκκάκιου, οι *Ευχάριστες Νύχτες* του Straparola, ο *Γαργαντούας* του Rabelais, το *Πεντάήμερο* του Basile, τα *Παραμύθια* του Περρώ και η γενικότερη παραγωγή της αυλής του Λουδοβίκου XIV, και η μετάφραση του «Χίλιες και Μία Νύχτες» από τον Galland. Η διαμόρφωση του έντεχνου παραμυθιού ως νέου λογοτεχνικού είδους από τους von Arnim και Brentano, καθώς και η συλλογή των αδελφών Γκριμ, κλείνουν ουσιαστικά τη μετάβαση από το ένα είδος στο άλλο. Έτσι, το παραμύθι πέρασε σιγά-σιγά από το συλλογικό στο ατομικό επίπεδο και από την αγροτική κοινότητα στην αστική κοινωνία, ενώ η παραγωγή και η διάδοσή του εξυπηρετούν πλέον και εμπορικούς στόχους.

Ιδιότητες Παραμυθιών

Ο κόσμος του παραμυθιού είναι φανταστικός, απουσιάζει η αληθοφάνεια, οι φυσικοί νόμοι δεν ισχύουν και όταν ο άνθρωπος είναι ανίσχυρος γίνεται κάποιο θαύμα, συνήθως με την ευεργετική μεσολάβηση ενός υπερφυσικού βοηθού (π.χ. ένα ζώο) ή με τη χρήση ενός μαγικού μέσου (π.χ. δακτυλίδι).

Τα λαϊκά παραμύθια δεν αναφέρονται σε ορισμένα πρόσωπα ή σε συγκεκριμένο τόπο και χρόνο. Η παραμυθάκι ιστορία εκτυλίσσεται «μια φορά κι ένα καιρό», «κάποτε σ' ένα τόπο» ή «σε ένα μακρινό βασίλειο», ενώ οι ήρωες έχουν ονόματα καθαρά συμβολικά που προκύπτουν από κάποιες φανερές ιδιότητές τους ή ενδυματολογικές προτιμήσεις τους ή καθημερινές συνήθειες, π.χ. η Χιονάτη παίρνει το όνομα της από το λευκό της πρόσωπο, η Κοκκινοσκουφίτσα από το σκούφο της κ.λπ.

Το παραμύθι δεν γνωρίζει την μεσότητα. Όλα σ' αυτό κυμαίνονται μεταξύ των δύο ακροτήτων. Δεν γνωρίζει το σύνηθες μέτρο του κοινού ανθρώπου. Όλα είναι ή πολύ μεγάλα ή πολύ μικρά, ή πολύ ωραία ή πολύ άσχημα, ή πολύ έξυπνα ή πολύ κουτά.

Το παραμύθι δεν σκοπεύει να διδάξει ούτε να συμβουλευσει, εν τούτοις είναι ηθικό και είναι ηθικό γιατί πηγάζει από την ηθική συνείδηση του λαού. Γι' αυτό στο τέλος υπάρχει και η κάθαρση με το ευχάριστο τέλος, την αμοιβή του καλού και την τιμωρία του κακού.

Η παιδαγωγική αξία των παραμυθιών

Έχει αποδειχθεί επιστημονικά, ότι η ανάγνωση παραμυθιών από τα παιδιά μικρής ηλικίας είναι μια ιδιαίτερα σημαντική δραστηριότητα κι αυτό γιατί μέσα από τα παιδαγωγικά διδακτικά γνωρίσματα των παραμυθιών:

- Νιώθουν χαρά και ευχαρίστηση περνώντας χρόνο ταξιδεύοντας στη χώρα του παραμυθιού
- Αναπτύσσουν ενδιαφέρον για τα βιβλία...
- *Καλλιεργείται η επικοινωνία, ο διάλογος και η πιο πολύπλοκη σκέψη...* δηλαδή αποκτούν βασικές δεξιότητες αναφορικά στην ανάγνωση και την γραφή και κατακτούν βασικές έννοιες του γραπτού λόγου .Αναπτύσσονται νοητικά, γλωσσικά, ηθικά, και αισθητικά καλλιεργούν την κριτική τους σκέψη και μαθαίνουν καινούργιες λέξεις και έννοιες...
- Επεξεργάζονται τα συναισθήματα τους και δημιουργείται πρόσφορο έδαφος για συζήτηση πάνω σε θέματα που τα απασχολούν και που δεν μπορούν ακόμα να περιγράψουν ή/και να εξωτερικεύσουν...
- *Δίνεται ευκαιρία για βαθύτερη κατανόηση του κόσμου...*

Οι καταστάσεις και τα γεγονότα που διαδραματίζονται στα παραμύθια δίνουν στα παιδιά την ευκαιρία να τα διερευνήσουν και να τα κάνουν μέρος της δικής τους πραγματικότητας, υιοθετώντας τα στο ασφαλές περιβάλλον ενός φανταστικού κόσμου.

- *Αναπτύσσεται η κοινωνική και η διαπολιτισμική συνείδηση...*

Είναι ένας τρόπος να αναγνωρίσουν την έννοια του άλλου, του διαφορετικού ,που για να το αποδεχτούν, χρειάζεται να το κατανοήσουν .Τα παραμύθια έχουν μια συγκινητική και ρομαντική γοητεία και ασχολούνται κάθε φορά με τις εμπειρίες ενός ήρωα, που διαθέτει τέτοια χαρακτηριστικά ώστε το παιδί να μπορεί εύκολα να ταυτιστεί μαζί του. Επειδή δεν μπορούμε να γνωρίζουμε σε ποια ηλικία ένα συγκεκριμένο παραμύθι είναι σημαντικό για κάθε παιδί, δεν μπορούμε να αποφασίζουμε από μόνοι μας ποιο παραμύθι πρέπει να του πούμε σε μια ορισμένη στιγμή και γιατί. Αυτό μπορεί να το αποφασίσει το ίδιο το παιδί και να το αποκαλύψει με τον τρόπο με τον οποίο αντιδρά στη διήγηση κάποιου παραμυθιού.

- *Δίνεται προτεραιότητα στο στοχασμό σε σχέση με την εμπειρία...*

Τα παιδιά εμπλέκονται στις φανταστικές καταστάσεις, αλλά αυτό που έχει ιδιαίτερη σημασία είναι να προβληματιστούν σχετικά με αυτές. Δεν είναι η εμπειρία που από μόνη της έχει αξία αλλά η σκέψη πάνω στην εμπειρία. Είναι ένας τρόπος για να προκύψει η μάθηση.

- *Δημιουργούνται συνθήκες για την ανάπτυξη της φαντασίας και της δημιουργικότητας...*

Αξιοποιώντας τη δημιουργική τους σκέψη μέσα από ατομικές και συλλογικές ανταποκρίσεις ,τα παιδιά μετασχηματίζουν τις εμπειρίες τους και τις προσαρμόζουν σε διαφορετικές μορφές και σχήματα, δημιουργώντας νέες και

ποικίλες αντιλήψεις για το περιβάλλον που ερευνούν. Έτσι, η δημιουργικότητα γίνεται μέσο ανακάλυψης και επαναπροσδιορισμού των εικόνων και των νοημάτων που έχουν για τον κόσμο .

Εμπλέκοντας τα παιδιά σε βιωματικά περιβάλλοντα όπου οι συγκρούσεις και ο διάλογος αποτελούν κύρια μέσα για την ανάπτυξη της δράσης.

Έχει διαπιστωθεί από πολλούς ειδικούς, ότι η διδασκαλία του λογοτεχνικού κειμένου πρέπει να διαπνέει

και να διαχέει το πνεύμα του παιχνιδιού γιατί παιχνίδι και το διάβασμα του παραμυθιού έχουν κοινά χαρακτηριστικά (Γκίβαλου,1997)

Η καλύτερη μέθοδος δεν είναι εκείνη όπου τα παιδιά

μαθαίνουν να διαβάζουν και να γράφουν, αλλά εκείνη όπου και οι δύο αυτές ικανότητες συναντούνται στα παιχνίδια.(Vygotsky,1993)

Η θεατρική έκφραση αποτελεί μια από τις κύριες προσεγγίσεις παιγνιώδους μάθησης.

Στα παραμύθια, που πάντα έχουν ευτυχιμένο και αισιόδοξο τέλος, συναντάμε πλάσματα που ζουν στο χώρο της φαντασίας, σ' έναν κόσμο που ο άνθρωπος δεν μπορεί να ελέγξει. Τα παραμύθια λειτουργούν σ' ένα μαγικό χώρο, ελεύθερο από τα όρια του χρόνου, όπου όλοι οι ήρωες είτε είναι άνθρωποι, ζώα ή στοιχεία της φύσης μπορούν ν' αλλάξουν την εξωτερική τους εμφάνιση, χωρίς να χάσουν την πραγματική τους ταυτότητα.

Η μαγεία των παραμυθιών έγκειται στο γεγονός ότι, αν και η πλοκή τους είναι απλή και λιτή, έχουν την ικανότητα να μαγεύουν και να διδάσκουν πολλά στα παιδιά. Αυτός είναι και ο λόγος που πολλές φορές θέλουν να τα διαβάζουν ξανά και ξανά, δίνοντάς τους κάθε φορά μια άλλη, νέα ερμηνεία, ανάλογα με το πως νιώθουν εκείνη τη στιγμή.

Ως παιδαγωγική μέθοδο είναι καλύτερο ο εκπαιδευτικός να μην εξηγεί στο παιδί το παραμύθι γιατί είναι από μόνο του τόσο αγαπητό. Είναι πιθανόν να καταστραφεί η γοητεία και η μαγεία της ιστορίας, η οποία εξαρτάται σε σημαντικό βαθμό από το γεγονός, ότι το παιδί δε γνωρίζει γιατί ελκύεται απ' αυτή. Είναι πολύ σημαντικό να γνωρίζουμε, ότι όταν ένα παραμύθι χάνει τη δυνατότητά του να μαγεύει, χάνει και τη δυνατότητά του να βοηθήσει το παιδί να παλέψει και να λύσει μόνο του το πρόβλημα που έκανε εξ αρχής την ιστορία να έχει νόημα γι' αυτό.

Οι ερμηνείες των ενηλίκων, όσο σωστές και αν είναι, κλέβουν από το παιδί τη δυνατότητα να νιώσει μόνο του τη μαγεία ακούγοντας επανειλημμένα το αγαπημένο του παραμύθι και να μπορέσει να ξανασκεφτεί την ιστορία και να αντιμετωπίσει επιτυχώς μια δύσκολη κατάσταση.

Το παιδί ωριμάζει ανακαλύπτοντας το νόημα της ζωής και νιώθει μεγαλύτερη εσωτερική ασφάλεια, γιατί κατανόησε και έλυσε προσωπικά προβλήματα μόνο του και όχι επειδή του τα εξήγησε κάποιος μεγαλύτερος.

Η Ψυχολογική αξία των Παραμυθιών

Η ψυχαναλυτική ή ψυχολογική προσέγγιση των παραμυθιών

Η προσέγγιση που αποπειράται η ψυχολογική σχολή επιδιώκει να επισημάνει στα παραμύθια στοιχεία του συλλογικού ασυνείδητου. Ο ερευνητής είτε αντιμετωπίζει το παραμύθι ως διαδικασία ωρίμανσης είτε προσπαθεί να ανακαλύψει στάσεις κοινωνικές και ψυχικές παρορμήσεις, ουσιαστικά προσεγγίζει το παραμύθι ως μια εσωτερική διαδικασία που ενσωματώνει, με ψυχολογικές διεργασίες, τις κοινωνικές σχέσεις και τα γεγονότα.

Από την αρχαιότητα τα παραμύθια ήταν ευρύτατα γνωστά στον ελλαδικό χώρο, παρόλο που έγιναν αντικείμενο περιφρόνησης από την πλευρά των λόγιων της εποχής (π.χ. Πλάτων). Κατά τους Βυζαντινούς χρόνους εκφράζονται φόβοι σχετικά με τις παιδαγωγικές τους επιπτώσεις λόγω των παγανιστικών στοιχείων που περιείχαν. Παρόλα αυτά κατάφεραν να επιβιώσουν ως τις μέρες μας μέσω της προφορικής παράδοσης.

Το παραμύθι μπορεί να αξιοποιηθεί ως ένα εύχρηστο μέσο για την επαφή και γνωριμία των παιδιών με άλλους πολιτισμούς, στα πλαίσια της διαπολιτισμικής προσέγγισης. Κύριος στόχος της διαπολιτισμικής προσέγγισης είναι η παροχή ίσων ευκαιριών στην εκπαίδευση και την κοινωνία που μπορούν να επιτευχθούν μέσα από οργανωμένες παρεμβάσεις για την άρση των στερεοτύπων, των προκαταλήψεων, του ρατσισμού και των διακρίσεων.

Τονίζεται ιδιαίτερα ότι αποδεδειγμένα, με επιστημονικές διαδικασίες, έχει πια εμπεδωθεί η αρχή ότι γενικά οι μεθοδολογίες που επιτυγχάνουν, σαν εργαλεία μάθησης, είναι αυτές που δημιουργούν συναισθήματα στα παιδιά, κεντρίζουν το μυαλό τους, προκαλούν τη νόησή τους, διεγείρουν τη φαντασία τους. Τα συναισθήματα, η φαντασία και η νόηση αλληλοϋποστηρίζονται και εμπλουτίζονται διαρκώς και αμοιβαία με αποτελεσματικότητα και επιτυχία.

Με την πιο πάνω διαπίστωση δε μειώνουμε καθόλου τις άλλες μεθοδολογίες που οι εκπαιδευτικοί αναπτύσσουν και εφαρμόζουν για να δομήσουν την ύλη, να προσαρμόσουν τα εκπαιδευτικά υλικά, να συστηματοποιήσουν την εργασία τους αλλά και να διαμορφώσουν το εκπαιδευτικό αντικείμενο στις ανάγκες, επιθυμίες δυνατότητες και ενδιαφέροντα των μαθητών τους. Τονίζουμε απλά ότι τα παιδιά έχουν συμπάθεια σε ορισμένες προσεγγίσεις και το παραμύθι είναι μια από αυτές γιατί τους δίνει ψυχικό κίνητρο.

Αυτές οι "παραδοσιακές", αλλά ταυτόχρονα διαχρονικές και πάντα αποδεκτές προσεγγίσεις υιοθετούνται χωρίς πολύ προβληματισμό και άντεξαν στο χρόνο και επεβλήθησαν γιατί ακριβώς οι αποδέκτες, δηλαδή τα παιδιά, τις αγάπησαν. Τα παιδιά με την ψυχοσύνθεσή τους, τις αναπτυξιακές ιδιαιτερότητές τους και τις αντιδράσεις τους στις μεθοδολογίες αυτές επέβαλαν τρόπους διδασκαλίας γιατί υπέδειξαν ότι η μάθηση, η γνώση, η αγωγή θα πρέπει να έχουν παιδοκεντρικό χαρακτήρα, με το παιδί να παίρνει και ρόλο και ευθύνη και να αποκτά έτσι κίνητρο. Αν δε θέλω δε μαθαίνω, τόσο απλό είναι το μήνυμα των παιδιών και των οποιωνδήποτε μαθητών μικρών ή μεγάλων. Αποτελεί λοιπόν βασική αρχή το ότι η διάθεση του παιδιού, ο ενθουσιασμός του, το ενδιαφέρον του, το κίνητρο του για το αντικείμενο μελέτης είναι αποφασιστικοί

Αποτελεί λοιπόν βασική αρχή το ότι η διάθεση του παιδιού, ο ενθουσιασμός του, το ενδιαφέρον του, το κίνητρο του για το αντικείμενο μελέτης είναι αποφασιστικοί παράγοντες για να μάθει και να εκπαιδευτεί και εναπόκειται σε μας να τους αξιοποιήσουμε και να τους εκμεταλλευτούμε για να επιτύχουμε τους στόχους μας και τις προσπάθειες μας για διάπλαση χαρακτήρα και σωστή ανάπτυξη του κάθε μαθητή, του κάθε παιδιού;. Αυτός βέβαια που διηγείται το παραμύθι ίσως δε γνωρίζει καν τη μεγάλη του δυνατότητα και μεγάλη του προσφορά αλλά ακόμη ίσως να μην αντιλαμβάνεται πόσο δυνατό εργαλείο έχει στα χέρια του.

Σαν ελληνόφωνες πρέπει να θεωρούμε τους εαυτούς μας τυχερούς γιατί έχουμε ίσως την πιο πλούσια και πιο αξιόλογη αλλά και πιο διαδεδομένη συλλογή παραμυθιών και μύθων, που αγαπήθηκε για χιλιετίες, όχι μόνο από τους ελληνόγλωσσους αλλά και από τους ξενόγλωσσους. Αναφερόμαστε στην Ελληνική Μυθολογία που με την πλοκή της, την πλούσια και λεπτομερή περιγραφή της αλλά επίσης και με τις απρόσμενες εκπλήξεις και εξελίξεις που συνεχώς προσφέρει, ενθουσιάζει και μαγνητίζει κάθε αναγνώστη.

Έχοντας αυτά στο μυαλό μας, ήρθε η ώρα να εισβάλλουμε στον κόσμο των παραμυθιών θέτοντας αναγνωστικές ρουτίνες ταξιδεύοντας παρέα με ένα παραμύθι σε μαγικούς κόσμους και φανταστικές ιστορίες. Πρέπει να δημιουργούμε αναγνωστικές εμπειρίες κάνοντας μια αρχή στο σπίτι αναζητώντας παλιά και σύγχρονα παραμύθια σε βιβλιοπωλεία και δανειστικές βιβλιοθήκες ή ακόμη και ένα παλιό παραμύθι παρατημένο σε μια γωνιά της δικής μας βιβλιοθήκης.

Βιβλιογραφία:

- Παραμυθι.pdf
- Αξιοποίηση του παραμυθιού στη σχολική τάξη.htm

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Ο Peter Pan και ο μολυβένιος στρατιώτης

Μια φορά και έναν καιρό σ' ένα βασίλειο μακρινό, ζούσε ένας βασιλιάς μαζί με την πανέμορφη κόρη του, την πριγκίπισσα Θέκλα...Η οποία ήταν η καλύτερη χορεύτρια μπαλέτου σε όλο το βασίλειο. Είχε το ταλέντο να μαγεύει όλους τους ανθρώπους με το χορό της. Κι ένας φρουρός του βασιλιά που κοίταζε πάντα με θαυμασμό του χορό της την ερωτεύτηκε, αλλά ποτέ δεν φανταζόταν ότι εκείνη χόρευε για τα δικά του μάτια και μόνο..

Τα χρόνια περνούσα και οι εχθροί του βασιλείου έκαναν όλο και συχνότερα επιθέσεις, ώσπου κάποια στιγμή ο βασιλιάς αποφάσισε να τους αντιμετωπίσει. Πήρε το στρατό του και ξεκίνησε τον πόλεμο. Ο πόλεμος ήταν σκληρός και με πολλές απώλειες, αλλά ο βασιλιάς κατάφερε να διώξει τους εχθρούς και γύρισε στο παλάτι του με τη νίκη, μα χωρίς τον αγαπημένο της κόρης του.

Όταν η πριγκίπισσα το έμαθε τα έχασε, έτρεξε μακριά από τον κήπο όπου ήταν και πήγε προς το δάσος.

Η πριγκίπισσα έφυγε πολύ μακριά και χάθηκε μέσα στο πυκνό δάσος. Δεν ήξερε που να πάει και τι να κάνει και απελπισμένη πια κάθισε κάτω από ένα δέντρο και έκλαιγε παρακαλώντας για βοήθεια. Οι νεράιδες του δάσους, που ζούσαν στα δέντρα τη λυπήθηκαν και ζήτησαν στον Πήτερ Πάν να πάρει μαζί του την πριγκίπισσα στη χώρα του Ποτέ γιατί είχε αγαθή καρδιά σαν μικρό παιδί. Το ταξίδι ξεκίνησε την ώρα που η πριγκίπισσα κοιμόταν και όταν η πριγκίπισσα ξύπνησε, έκπληκτη αρχικά, δεν ήξερε που βρισκόταν επειδή ήταν σε ένα τόσο όμορφο μέρος ενώ πριν λίγο ξεπάγιαζε στο κρύο δάσος. Το μυαλό της πήγε ξανά στο στρατιώτη. Οι νεράιδες τη ρωτούσα γιατί ήταν τόσο λυπημένη και αφού τους εξομολογήθηκε το μεγάλο πόνο της για το χαμό του στρατιώτη της υποσχέθηκαν ότι θα τη βοηθήσουν.

Ο Πίτερ Πάν έφυγε αμέσως για να βρει τον στρατιώτη. Τον είδε από μακριά να σέρνεται βαριά τραυματισμένος μα ήταν πολύ αργά και δεν μπορούσε πια να κάνει τίποτα για να τον βοηθήσει. Όμως δεν μπορούσε να γυρίσει πίσω στην πριγκίπισσα Θέκλα με τόσο άσχημα νέα και έτσι αποφάσισε να μεταμορφώσει το στρατιώτη σε μολυβένιο στρατιώτη. Όταν επέστρεψε στη χώρα του Ποτέ προσπάθησε να δώσει κουράγιο στη Θέκλα λέγοντάς της ότι θα είναι πάντα δίπλα της μα εκείνη δεν μπορούσε με τίποτα να παρηγορηθεί, και ζήτησε από τον Πίτερ Πάν να κάνει την ίδια μολυβένια κούκλα.

Ο Πίτερ Πάν αρνήθηκε να της αφαιρέσει τη ζωή και της είπε να το ξανασκεφτεί... Την άφησε μόνη να σκεφτεί αλλά εκείνη μη αντέχοντας την απώλεια του αγαπημένου της

ήπιε δηλητήριο και πέθανε. Όταν τη βρήκε ο Πίτερ Πάν ένωσε ενοχές που της είχε αρνηθεί να την μεταμορφώσει σε μολυβένια κούκλα και μάζεψε όλες τις νεράιδες ώστε να ενώσουν τις δυνάμεις τους και να την κάνουν μολυβένια κούκλα.

Αφού τα κατάφεραν πήρε τα δύο παιχνίδια και τα πήγε στην πόλη των ανθρώπων. Ήξερε το μυστικό των παιχνιδιών, που ζωντάνευαν τη νύχτα αλλά αυτό δεν γινόταν στη χώρα του Ποτέ άρα θα έπρεπε να πάρει τα δύο μολυβένια ανθρωπάκια και να τα πάει σε κάποιο σπίτι παιδιών. Έτσι ο Πίτερ Πάν ξεκίνησε μαζί τους το ταξίδι προς τον πραγματικό κόσμο. Ήξερε ένα σπίτι με δύο μικρά αδερφάκια-ένα κοριτσάκι και ένα αγοράκι-το ιδανικό σπίτι για τα δύο παιχνίδια ώστε να μην χωρίσουν ποτέ.

Το ταξίδι κράτησε πολύ και φτάνοντας στην πόλη που ήταν το σπίτι αντίκρισε χιονισμένο τοπίο και όλα ήταν στολισμένα, ήταν Χριστούγεννα... Ήταν μεσάνυχτα παραμονή των Χριστουγέννων όταν ο Πίτερ Παν μπήκε στο σπίτι των παιδιών από το παράθυρο και άφησε τα δύο μολυβένια ανθρωπάκια κάτω από το Χριστουγεννιάτικο δέντρο. Την άλλη μέρα όταν τα παιδάκια ξύπνησαν είδαν κάτω από το δέντρο τα δύο παιχνίδια και γεμάτα χαρά έτρεξαν αμέσως να παίξουν μαζί τους. Από εκείνη τη μέρα τα δύο παιχνίδια δεν ξανασυναντήθηκαν ποτέ μόνο καμιά φορά το βράδυ πήγαιναν στα παράθυρά τους και κοιτούσαν ο ένας τον άλλον από μακριά.

Τα χρόνια περνούσαν και το αγοράκι βαρέθηκε πια το κουτσό μολυβένιο στρατιωτάκι και θεωρώντας το άχρηστο και ασήμαντο, το πέταξε απ' το παράθυρο. Η μπαλαρίνα πήγαινε κάθε βράδυ στο παράθυρο όμως δεν έβλεπε τον αγαπημένο της. Πέρασε αρκετός καιρός και ο Μολυβένιος

στρατιώτης μετά από πολλές περιπέτειες και με μόνη σκέψη την αγαπημένη του μπαλαρίνα ξαναβρέθηκε στο σπίτι. Έτσι, βρέθηκαν μετά από καιρό για πρώτη φορά στο ίδιο δωμάτιο, αντικριστά δίπλα στο τζάκι. Ξαφνικά ένας δυνατός αέρα φύσηξε και δύο μολυβένια παιχνίδια βρέθηκαν στην φωτιά.

Το πρωί στις στάχτες η υπηρέτρια του σπιτιού βρήκε μια μολυβένια καρδιά μάλλον ο μόνος ο τρόπος για να είναι μαζί ήταν να γίνουν ΕΝΑ...!

Η ΑΧΤΥΠΗΤΗ ΟΜΑΔΑ

Μια φορά και έναν καιρό ήταν ο λαγός, ο κάπτεν χουκ και ο λύκος και είχαν απαγάγει την νίντζα χελώνα, τον μονόφθαλμο μολυβένιο στρατιώτη και τα σούπερ γουρουνάκια γιατί είχαν κλέψει την μαγική χρυσόσκονη που είχε κλέψει ο κάπτεν χουκ από τον Πίτερ παν. Η μαύρη ομάδα, ο μονόφθαλμος μολυβένιος στρατιώτης και η παρέα του οδεύουν προς το υποθαλάσσιο κρησφύγετο. Την ώρα που σχεδίαζαν την δραπέτευση τους από το κρησφύγετο του κάπτεν χουκ, το βράδυ που θα κοιμόταν όλοι θα το έσκαγαν, ο μονόφθαλμος μολυβένιος στρατιώτης και η παρέα του με ένα δολοπλόκο σχέδιο. Όταν τους έβαλαν στο κλουβί ο Πίτερ παν είχε ρίξει στο κλειδί του κάπτεν χουκ την μαγική

χρυσόσκονη για να πετάει μετά το κλειδί πήγε στον Πίτερ παν για να σωθεί από τους κακούς ύστερα ο Πίτερ παν έσωσε τα σούπερ γουρουνάκια την νίντζα χελώνα και τον μονόφθαλμο μολυβένιο στρατιώτη. Είχαν Δραπετεύσει με μια σαπισμένη βάρκα προτού τους πάρει είδηση η μαύρη ομάδα σιγά σιγά έφτασαν στην μαγική χώρα του ποτέ και ζήσανε αυτοί καλά και εμείς καλύτερα.